

Monogràfic 3

GUIA PRÀCTICA DEL RECONeixEMENT DE MINUSVALIDESA

Document elaborat pel Grup de Treball de l'Àmbit de les Discapacitats, del Col·legi Oficial de Diplomats en
Treball Social i Assistents Socials de Catalunya

Per a l'elaboració d'aquest document agraïm la col·laboració de les nostres col·legiades Meri Alcalde i Sílvia Costa.

1.- INTRODUCCIÓ

Amb aquest document volem divulgar el contingut del Real Decreto 1971/1999 i crear una eina útil de treball orientativa per a les i els Treballadors Socials que han d'elaborar informes sobre la situació social de les persones amb discapacitat, perquè coneguin quins són els criteris de valoració més importants per reconèixer el grau de minusvalidesa a una persona. A un altre nivell, i en el paper de mediador del Treballador Social, creiem que cal que coneguem quins elements mèdics i psicològics es consideren rellevants i n'informem els professionals que atenen els nostres usuaris i realitzaran els seus respectius informes tècnics.

2.- OBJECTE DE LA NORMATIVA

Segons l'article aquesta normativa té les comeses següents:

- Regulació del grau de minusvalidesa
- Establiment de nous barems aplicables
- Determinació dels òrgans competents per fer aquest reconeixement
- Establiment del procediment a seguir
- Establiment de la uniformitat de la valoració i qualificació del grau de minusvalidesa a tot l'Estat espanyol

3.- CAD (Centre d'Atenció al Disminuït)

Són centres que depenen del Departament de Benestar Social de la Generalitat, d'atenció individualitzada per a les persones amb disminució. Tenen per objectiu donar resposta a les necessitats i demandes d'aquelles persones que tenen una deficiència, una discapacitat o una disminució.

Aquesta atenció es fa tenint en compte el criteri territorial, edat i tipus de discapacitat.

La persona amb disminució pot sol·licitar al CAD els serveis següents:

- Informació i orientació sobre les seves necessitats
- Diagnòstic de la discapacitat
- Valoració de la disminució
- Orientació sociolaboral i professional per donar una atenció especialitzada

A cada CAD hi ha un Equip de Valoració i Orientació (EVO) format per professionals de la medicina, la psicologia i el treball social, que fan el diagnòstic de la discapacitat.

“La qualificació del grau de minusvalidesa que facin els òrgans tècnics competents (CAD) serà independent de les valoracions tècniques efectuades per altres organismes en l'exercici de les seves competències públiques” (tal com cita el Real Decreto 1971/1999). Amb això queda ben clar que no tenen per què coincidir les opinions i valoracions dels professionals que atenen habitualment la persona afectada amb les valoracions dels òrgans tècnics competents, tot i que s'aconsella aportar informes i documentació considerada d'utilitat a tal efecte.

RELACIÓ DE CAD DE CATALUNYA

PROVÍNCIA DE BARCELONA

CAD Infantil de Grassot

C/ Grassot, 3, 4t (08025 Barcelona)

Tel. 93.458.99.88

Valoració i orientació de nens amb disminució física, psíquica, sensorial i malalts mentals de 0 a 16 anys.

Zona d'influència: totes les comarques de Barcelona, a excepció del Vallès Occidental, el Bages i el Berguedà.

CAD d'Adults de Badal

C/ Badal, 102. Entrada per Bonaventura Pollés (08014 Barcelona)

Tel. 93.331.21.62

Orientació d'adults amb disminució física, psíquica, sensorial i malalts mentals a partir de 16 anys.

Zona d'influència: municipis de Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat, Sant Just Desvern, Esplugues de Llobregat i les comarques de l'Alt Penedès, l'Anoia, el Garraf, Osona, el Vallès Oriental i el Baix Llobregat.

CAD d'Adults de Badalona

Av. Marquès de Mont-Roig, 64 (08912 Badalona)

Tel. 93.387.41.08

Orientació d'adults amb disminució física, psíquica, sensorial i malalts mentals a partir de 16 anys. Zona

d'influència: municipis de Badalona, Santa Coloma de Gramenet, Sant Adrià de Besòs i la comarca del Maresme.

CAD de Terrassa

C/ Prat de la Riba, 30-32 (08222 Terrassa)

Tel. 93.785.83.00

Valoració i orientació de nens i adults amb disminució física, psíquica, sensorial i malalts mentals.

Zona d'influència: comarques del Vallès Occidental, el Bages i el Berguedà.

Equip de Valoracions d'Adults i EVO Laboral de Barcelona

Av. Paral·lel, 145 (08004 Barcelona)

Tel. 93.425.22.44

Valoració d'adults amb disminució física, psíquica, sensorial i malalts mentals a partir de 16 anys.

S'hi valoren les sol·licituds que han arribat als CAD de Badal i Badalona.

Valoració i orientació laboral de persones amb disminució física, psíquica, sensorial i amb malaltia mental en edat laboral.

Zona d'influència: província.

RESTA DE CATALUNYA

CAD de Girona

C/ Emili Grahit, 2 (17001 Girona)

Tel. 972.21.70.12

Valoració i orientació de nens i adults amb disminució física, psíquica, sensorial i malalts mentals.

Zona d'influència: província.

CAD de Lleida

Av. del Segre, 5 (25007 Lleida)

973.24.41.00

Valoració i orientació de nens i adults amb disminució física, psíquica, sensorial i malalts mentals.

Zona d'influència: província.

CAD de Tarragona

Av. d'Andorra, 9, baixos (43002 Tarragona)

Tel. 977.21.34.71

Valoració i orientació de nens i adults amb disminució física, psíquica, sensorial i malalts mentals.

Zona d'influència: província.

4.- PER A QUÈ SERVEIX EL CERTIFICAT DE MINUSVALIDESA?

El certificat acreditatiu de minusvalidesa és imprescindible per a l'obtenció de qualsevol ajuda destinada a les persones amb discapacitat. Aquest document està previst per:

- Determinar la necessitat d'ajuda de tercera persona
- Determinar l'existència de dificultats per utilitzar transports col·lectius
- Determinar la necessitat d'habitatge adaptat
- Sol·licitar ingressos en centres diürns i residències per a persones amb discapacitat
- Poder ser contractat per empreses interessades en acollir-se a les bonificacions i subvencions que contempla la llei per a la contractació de treballadors amb discapacitat
- Poder optar a les places reservades per a persones amb discapacitat en les convocatòries d'oposicions de les diferents administracions públiques
- Accedir a les convocatòries d'ajudes i prestacions no periòdiques individuals que concedeixen les diferents Comunitats Autònomes.
- Accedir a diferents bonificacions i descomptes en l'IRPF i qualsevol altra circumstància que pugui significar una bonificació o ajuda per causa de discapacitat.

5.- VALORACIÓ I QUALIFICACIÓ DEL GRAU DE MINUSVALIDESA

Per determinar el grau de minusvalidesa, les discapacitats s'abordan des de la perspectiva mèdica, psicològica i social (valoració biopsicosocial), ja que la persona amb discapacitat, i el seu entorn, es veu afectada també en aquestes tres àrees.

5.1.- Grau mínim de minusvalidesa

Perquè a una persona li sigui reconeguda la condició de minusvalidesa, l'ICASS (Institut Català d'assistència i Serveis Socials) estableix un grau mínim no inferior al 33%.

5.2.- Barems per avaluar deficiències

El criteri fonamental que s'ha fet servir en l'elaboració d'aquests barems ha estat la severitat de les limitacions per a les activitats de la vida diària (AVD)

Normes generals:

- El procés patològic que ha donat origen a la deficiència ha d'estar documentat.
- El diagnòstic de la malaltia no és un criteri de valoració en si mateix. Les pautes de valoració de discapacitat estan basades en la severitat de les conseqüències de la malaltia, sigui quina sigui.
- Cal entendre com a deficiències permanents aquelles alteracions orgàniques o funcionals no recuperables.
- La deficiència produïda per malalties que causen brots ha de ser avaluada en els períodes intercrítics. Amb tot, la freqüència i durada dels brots són factors a tenir en compte.

Per descriure les AVD s'ha agafat la proposta de l'Associació Mèdica Americana el 1994.

1. Activitats d'autocura (vestir-se, menjar, evitar riscos, neteja i higiene personal)
2. Altres activitats de la vida diària:
 - 2.1. Comunicació
 - 2.2. Activitat física
 - 2.2.1. Intrínseca (llevar-se, vestir-se, reclinar-se...)
 - 2.2.2. Funcional (portar, elevar, empènyer...)
 - 2.3. Funció sensorial
 - 2.4. Funcions manuals (agafar, subjectar, estrènyer...)
 - 2.5. Transport (fa referència a la capacitat per utilitzar els mitjans de transport)
 - 2.6. Funció sexual
 - 2.7. Son
 - 2.8. Activitats socials i de lleure.

5.4.- Factors socials complementaris

La minusvalidesa es defineix com el desavantatge social en un individu afectat per una deficiència o discapacitat. Sorgeix, doncs, en la relació de la persona amb el medi, en els obstacles culturals, materials o socials que li impedeixen una integració adequada en la societat.

El barem valora els factors que tot seguit es detallen i que poden limitar aquesta integració: familiar, econòmic, laboral, cultural i entorn.

És un valor absolut per atorgar a criteri del professional, que, després de l'estudi de la situació, determinarà la puntuació, que només podrà ser tinguda en compte a partir d'una valoració d'un 25% de la discapacitat.

5.4.1.- Barem de factors

1.- Factor familiar

- a) Problemes greus en membres de la família: fins a 3 punts
 - . Minusvalidesa o malaltia greu en pares o tutors
 - . Minusvalidesa o malaltia greu en fills
 - . Minusvalidesa en germans o altres familiars convivents
 - . Altres: especifiqueu
- b) Absència de membres responsables de la unitat familiar: fins a 3 punts
 - . Per mort
 - . Per abandonament
 - . Altres

c) Relacions intrafamiliars que dificulten la integració del minusvàlid: fins a 3 punts

- . Sobreprotecció
- . Abandonament encobert
- . Explotació
- . Altres

d) Altres situacions no contemplades: fins a 3 punts

- . Situacions generals marginants
- . Nivell cultural baix
- . Inhabilitació social
- . Altres

Puntuació màxima 5 punts

2.- Factor Econòmic

Es valorarà tenint com a referència l'SMI, d'acord amb les pautes següents:

- a) Suma de la totalitat dels ingressos familiars. D'aquesta totalitat es restarà:
 - . Despeses d'habitatge: lloguer, hipoteca, desnonament i eliminació de barreres arquitectòniques.
 - . Despeses extraordinàries de caràcter perllongat: educatius, sanitaris, altres.
- b) El resultat es dividirà entre el nombre de membres que componen la unitat familiar.
- c) Finalment s'aplicarà el quadre adjunt:

Renda per càpita	Més de 5 membres Punts	Menys de 5 membres Punts
Superior a l'SMI	0	0
Entre 99% i 50% de l'SMI	Fins a 1	Fins a 2
Inferior al 49% de l'SMI	Fins a 3	Fins a 4

Puntuació màxima fins a 4 punts

3.- Factor Econòmic

Es valora en funció de l'edat i de les diferents situacions en relació amb l'ocupació, d'acord amb:

- a) Situació de desocupació: persona demandant d'ocupació a l'INEM o en entitats anàlogues, entitats de promoció d'ocupació (ONCE, FUNDOSA), centre ocupacional, etc.
- b) Situació de subocupació: treball desenvolupat per sota de la capacitat i/o possibilitats i/o condicions laborals precàries: temporals, sense contracte, explotació, economia submergida.

Edat	Desocupació	+ 3 anys sense ocupació	Subocupació i/o activitat inadequada a la discapacitat
0-16	0	+0	0
17-25	0.5	+0	0.5
26-40	1	+0.5	1
41-50	2	+0.5	1.5
51-65	2.5	+0.5	2
> 65 o edat jubilació	0	0	0

Notes:

1. Les persones diagnosticades amb una discapacitat incompatible amb qualsevol activitat laboral no es valoraran en aquest factor.
2. Les situacions de jubilació no es puntuen.
3. Les situacions de jubilació no es puntuen.
4. Les mestresses de casa, religiosos, drogodependents, etc. seran assimilables a les condicions exigides a la població en general.

Puntuació màxima 3 punts

4.- Factor Cultural

a) Situació cultural deprimida:

Persones que no van poder o no poden accedir, o és parcial, als sistemes escolars obligatoris per circumstàncies personals, socials, discapacitat, etc.

b) Situació cultural inferior

Persones que, tot i haver seguit ensenyaments elementals a edat reglada, no van aconseguir el rendiment o els coneixements adients, accedint exclusivament al certificat d'escolaritat. Seria el cas de persones amb deficiència mental, minusvàlids físics o sensorials amb desaprenentatges, fracàs escolar, etc.

c) Situació cultural primària, sense compensar en postescolaritat:

Persones que van fer estudis primaris amb anterioritat a la Llei de 1970 i que, per falta de recursos, informació, etc. no es van acollir a programes compensatoris del MEC, FP, al marge que estiguin en possessió o no del Certificat d'Estudis Primaris.

d) Situació cultural ordinària:

Persones que tenen certificacions d'ensenyaments bàsics posteriors a la Llei de 1970 o titulacions equivalents (batxiller elemental, graduat escolar, etc.) que no han seguit Formació Professional acadèmica o reglada.

Nota: La valoració del "nivell cultural real" en aquells casos en què es consideri necessari per culpa de traumatismes cranioencefàlics, deterioraments orgànics, etc. es basarà en la consulta al professional corresponent.

CURRÍCULUM ESCOLAR. NIVELL DE FORMACIÓ

Situació Cultural	De 6 a 16 anys	> de 16 anys	Punts
	No escolaritzat	Analfabet	4
Deprimida	Escolarització principal	Neoelector	3
Inferior	Retard escolar o situacions associades	Certificat escolarització o similar	2
Primària	...	Estudis Primaris	2
		Estudis primaris sense certificat	1
Ordinària (3-6 anys) Sense escolaritzar: 1 punt	...	Batxiller elemental Graduat escolar 8è EGB	0
		Curs escolar d'acord amb l'edat	ESO

> 18 anys

FP Reglada		FP Ocupacional		Punts
Sense	Amb, però inadequada	Sense	Amb, però inadequada	
0	0	0	0	0
0	0	1	1	1
0	0	1	1	1
0	0	1	1	1
0.5	0.5	0.5	0.5	1
0.5	0.5	0.5	0.5	1
0.5	0.5	0.5	0.5	1

5.- Factor Entorn

- Manca o dificultat d'accés a recursos sanitaris, de rehabilitació, educatius, culturals, professionals, assistencials, ocupacionals, de mitjans de comunicació o altres, sempre i quan es consideri necessari en el procés integrat: fins a 3 punts
- Dificultats a l'habitatge i/o barreres arquitectòniques i/o de comunicació. Habitatge: manca o inadequació. Barreres en l'entorn. Carència de transport adaptat: fins a 3 punts.
- Problemes de rebuig social: fins a 2 punts.

Puntuació màxima 4 punts

La puntuació màxima a atorgar en la suma de tots els factors serà de 15 punts.

5.4.2.- Barem per determinar la necessitat d'assistència de tercera persona.

a) Desplaçament Sí No

- 1.- Confinat al llit 5
- 2.- Confinat en cadira de rodes
- 3.- Usuari de cadira de rodes 4
- 4.- Camina però no es pot posar dret o seure sense ajuda 3
- 5.- Camina però necessita que el guiï o ajuda d'una altra persona 2

b) Té cura de si mateix No pot Pot

1.- Llit

- 1.1.- Posar-se al llit 3
- 1.2.- Aixecar-se 4
- 1.3.- Canvis posturals 3
- 1.4.- Maneig de roba de llit 2
- No pot Pot

2.- Vestit

- 2.1.- Posar-se/treure's peça EESS 2
- 2.2.- Posar-se/treure's peça EEII 2
- 2.3.- Posar-se/treure's calçat/mitges 2
- 2.4.- Corda botons/gafets/ cremalleres 1

3.- Higiene personal

- 3.1.- Banyar-se o dutxar-se 2
- 3.2.- Fer ús de la comuna 5
- 3.3.- Rentar-se mans, cara, pentinar-se 2
- 3.4.- Rentar-se peus, higiene menstrual 2
- 3.5.- Altres: afaitar-se/ungles/cabell... 1

4.- Alimentació

- 4.1.- Subjectar i fer servir coberts 3
- 4.2.- Subjectar i fer servir gerres i gots 3
- 4.3.- Servir-se, tallar, untar 1

c) Comunicació No pot Pot

- 1.- Obtenir ajuda en una urgència 2
- 2.- Contestar trucades a la porta 2
- 3.- Fer servir el telèfon 1

d) Altres activitats dins de la casa

- 1.- Seguretat i accessos (fer anar pestells, claus, panys, obrir i tancar portes, finestres...) 3
- 2.- Fer servir dispositius domèstics (aixetes, endolls, interruptors) 2
- 3.- Fer servir objectes com ràdio, llibres, diaris, etc. 1

e) Cures especials

- 1.- Dependència d'aparells especials que requereix ajuda d'una altra persona 3
- 2.- Necessitat de precaucions especials (crisis epilèptiques, pèrdues de consciència, tendència a hemorràgies) 3
- 3.- Dependència d'una altra persona per a col·locació de pròtesis, ortesis, etc. 2

En l'apartat següent es puntuarà només una de les possibles alternatives de cada subapartat 1, 2, 3 , 4. La puntuació total de l'apartat F resulta de la suma de puntuacions de cada subapartat, tenint com a sostre màxim 10 punts.

f) Adaptació personal i social

1.- Convivència

- 1.1.- Incapacitat total o greu dificultat per relacionar-se fins i tot amb els més propers 5
- 1.2.- Presenta hàbits inacceptables socialment o conductes agressives. Dificultat per relacionar-se amb amics, veïns... 3
- 1.3.- Presenta conductes inadaptades, molestes o irritants. Només es relaciona amb amics, veïns i companys 1

2.- Autoprotecció

- 2.1.- Necessiten protecció absoluta i atenció constant per no patir danys a causa de la seva incapacitat per evitar-los 3
- 2.1.- Necessita disponibilitat contínua i supervisió intermitent en ambients controlats 2

3.- Conducta social

- 3.1.- Total incapacitat o greu dificultat intel·lectual per conèixer, assumir o complir les normes habituals de convivència i els usos corrents del seu entorn 3
- 3.2.- Presenta un grau limitat en el coneixement de les normes i usos, però no és responsable per si mateix 2
- 3.3.- Capacitat d'adaptar-se a normes especials adequades a situacions i ambients de caràcter restringit 1

4.- Autosuficiència psíquica

- 4.1.- Incapacitat total o greu dificultat intel·lectual per organitzar-se la rutina quotidiana i fer front a situacions o problemes no habituals 3
- 4.2.- Incapacitat per fer front a situacions o problemes no habituals 2

Es considerarà la necessitat d'assistència de tercera persona sempre que s'obtingui en aquest barem un mínim de 15 punts.

5.4.3.- Barem per determinar l'existència de dificultats per utilitzar transports col·lectius

- a) Usuari confinat en cadira de rodes Sí/No
- b) Depèn absolutament dels bastons per deambular Sí/No
- c) Pot deambular però presenta conductes agressives o molestes de difícil control, a causa de greus deficiències intel·lectuals que dificulten la utilització de mitjans normalitzats de transport Sí/No

	No té dificultat	Limitació lleu	Limitació greu	Limitació molt greu (no pot)
d) Deambular en terreny pla	0	1	2	3
e) amb obstacles	0	1	2	3
f) Pujar i baixar un tram d'escaleres	0	1	2	3
g) Sobrepasar un graó de 40cm	0	1	2	3
h) Sostenir-se dempeus en plataforma en medi normalitzat de transport	0	1	2	3
Total				

- Es considerarà l'existència de dificultats de mobilitat sempre que el presumpte beneficiari es trobi en alguna de les situacions descrites en els apartats a, b i c.

- Si el sol·licitant no es troba en cap de les situacions anteriors, s'aplicaran els apartats d, e, f, g, h, sumant les puntuacions obtingudes en cada un d'aquests. Es considerarà l'existència de dificultats de mobilitat sempre que el presumpte beneficiari obtingui en aquests apartats un mínim de 7 punts.

5.5.- Revisió del grau de minusvalidesa i reclamacions prèvies (Art. 11 i 12)

No es podrà instar la revisió del grau per agreujament o millora sempre que no hagi transcorregut un termini mínim de dos anys des de la data en què es va dictar la resolució. No obstant, s'exceptuen els casos en què s'acrediti d'una manera suficient error de diagnòstic o s'hagin produït canvis substancials en les circumstàncies que van donar lloc al reconeixement de grau en què no serà necessari esgotar el termini mínim.

En el cas de menors s'aconsella sol·licitar revisió de grau abans d'arribar a la majoria d'edat, 18 anys.

Contra les resolucions definitives que sobre reconeixement de grau de minusvalidesa es dicten, els interessats podran interposar reclamació prèvia a la via jurisdiccional social en un termini de 30 dies a partir de la recepció de la notificació, adjuntant, si ho desitgen, qualsevol informe que no haguessin presentat. La reclamació es pot presentar a qualsevol Oficina de Benestar Social.

Con la colaboración de:

